

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat
T.a.v. mevrouw M.C.G. Keijzer
Uitsluitend via www.internetconsultatie.nl

Datum 27-06-2021
Ons kenmerk Aantal bijlagen --
Contactpersoon Noortwijk, Jeffrey van
Telefoon +31 (0)10 252 1617
E-mail JM.Noortwijk@portofrotterdam.com

Onderwerp Consultatiereactie frequentieverdeling 3,5GHz-band

Excellentie,

Havenbedrijf Rotterdam N.V. ('HbR') maakt hierbij mede namens een aantal partijen gebruik van de gelegenheid te reageren op de aanstaande frequentieverdeling 3,5 GHz-band.

De partijen zijn: Havenbedrijf Rotterdam N.V., Havenbedrijf Amsterdam N.V., Chemelot, Gemeente Rotterdam, Gemeente Eindhoven, Gemeente Apeldoorn, hierna te noemen 'partijen'.

De partijen onderschrijven het belang van de voorgestelde verdeling en het vrijmaken van deze frequentieruimte voor het gebruik van 5G. De uitrol van 5G is voor Nederland voorwaarde om de concurrentiepositie mondiaal te verstevigen. Daarnaast is 5G noodzakelijk om de digitale infrastructuur toekomstbestendig te maken en innovaties te versnellen, waarbij ook randvoorwaarden in te vullen zijn om dit mogelijk te maken. Dit zal terugkomen in de onderstaande toelichting.

Partijen plaatsen echter vraagtekens bij de uitvoeringsprincipes van de voorliggende verdeling. De zorgen van de partijen zijn in grote mate in lijn met de inbreng op deze consultatie van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de Nederlandse Vereniging van Bedrijfstelecommunicatie Grootgebruikers (BTG) en Hutchison Ports ECT Rotterdam. Voorafgaand aan de inbreng van alle partijen, hebben de VNG, BTG, ECT, inhoudelijke gesprekspartners van Havenbedrijf Rotterdam bij Schiphol en KLM én bovengenoemde partijen, al hun zorgen geuit. Partijen zijn namelijk van mening dat de verdeling onvoldoende toegankelijk is voor publieke en industriële spelers die op lokale en regionale schaal acteren. De focus is te veel gericht op Mobiele Netwerk Operators (MNO's). Hierdoor zijn de partijen van mening dat onvoldoende tegemoet wordt gekomen aan de doelstelling van deze verdeling: het bieden van realistische kansen voor alle mogelijke partijen.

MNO's zijn toegerust op generieke, landelijke commerciële dienstverlening van mobiele grootschalige dataconnectiviteit, passend bij de huidige toepassing van 4G. In vergelijking met 4G, heeft 5G qua technologie en toepassingsbereik een wezenlijk ander karakter. Dit vraagt om een daarbij passend handelingskader.

De toepassingen van 5G maken het juist mogelijk om te focussen op specifieke dienstverlening. Voorbeelden hiervan zijn onder meer robotisering in de gezondheidszorg zoals telemedicine (zorg op afstand), autonoom transport, uiterst precieze besturing op afstand van kranen, robotarmen en voertuigen en veiligheidssystemen, zoals bodycams. Voor deze deel terreinen gelden specifieke eisen en zeer strikte garanties wat betreft de beschikbaarheid, continuïteit, betrouwbaarheid en veiligheid van de mobiele dataconnectiviteit. Partijen zijn vanuit deze optiek van mening dat de voorliggende veiling en uitgangspunten dienen te worden heroverwogen en pleiten voor een systematiek die:

1. recht doet aan het bieden van realistische kansen voor alle partijen (eerlijke marktpositie);
2. zorg draagt voor een robuuste, toekomstgerichte en betrouwbare digitale infrastructuur.

In eerdere stadia van de voorbereiding op deze veiling heeft een aantal van de partijen input geleverd via de Nederlandse Vereniging van Bedrijfstelecommunicatie Grootgebruikers (BTG)¹. Input die op voorgaande consultaties is geleverd, is echter onvoldoende betrokken bij de verdere invulling.

1. Realistische kansen voor alle partijen

Het voorliggende veilingontwerp voor de indeling van de kavels is gericht op een optimale marktwerking. Partijen kunnen frequentieruimte met een landelijke licentie middels de veiling verkrijgen en verkopen. Dit resulteert in een hoge prijs van de te veilen frequentieruimte. Voor partijen als luchthavens, industrieclusters, havens en gemeenten, die enkel een vergunning nodig hebben voor een specifiek gebied en niet voor het gehele land, is het daarmee kostentechnisch onmogelijk om op de voorgenomen veiling op te bieden tegen MNO's.

Dit leidt ertoe dat in gebieden grote afhankelijkheid van MNO's ontstaat en hiermee een mogelijke inperking op lokale en regionale specifieke toepassingsmogelijkheden. Zo kan frequentieruimte in een gebied vol zijn. Hierdoor is er geen ruimte meer voor nieuwe aanvragen of voor nieuwe partijen die zich in het gebied willen vestigen. Het zorgt er op korte termijn voor dat bestaande ondernemingen geremd worden in innovatieve ontwikkelingen van specifieke regionale of lokale dienstverlening doordat zij geen toegang (meer) hebben tot de juiste draadloze dataconnectiviteit. Daarnaast ondervinden bestaande ondernemingen schade doordat zij verplicht worden over te stappen van hun eigen connectiviteit op die van een commerciële partij, eventueel in combinatie met het voortijdig afschrijven van eigen netwerkapparatuur. Op termijn kan dit resulteren in een negatieve impact op het vestigingsklimaat van een gebied en hiermee onze Nederlandse concurrentiepositie.

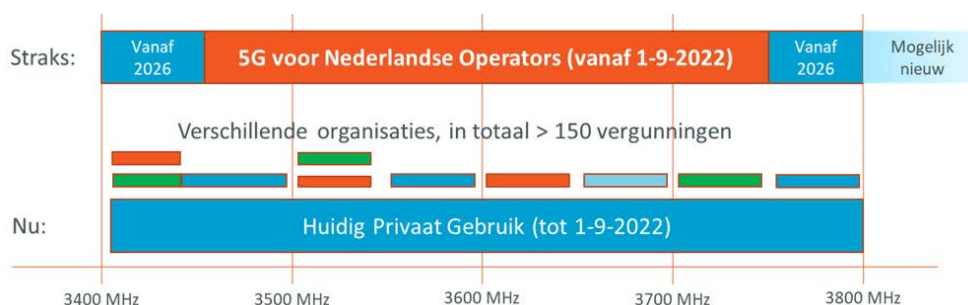
¹ BTG reactie op de consultatie van de ACM Leidraad 'Delen van mobiele netwerken'

2. Robuuste en toekomstgerichte digitale infrastructuur

Ook zetten partijen vraagtekens bij een passende oplossing voor afnemers die al een vergunning hebben in de 3,5 GHz band óf organisaties die in willen stappen met een privaat/campus netwerk.

Onduidelijk is hoe om wordt gegaan met nieuwe aanvragen voor private en/of campus netwerken tot 2026. Om te investeren in dit soort netwerken is lange termijn zekerheid nodig. Dat wordt met het gekozen beleid niet geboden. Juist nu 5G met een opmars bezig is voor bedrijfs- en missie kritische toepassingen lijkt Nederland hier onvoldoende van te kunnen profiteren. Als voorbeeld kijken partijen naar Duitsland waar in één jaar tijd 123 licenties zijn verleend in het 3.700 – 3800 MHz spectrum voor lokale private en/of campus netwerken, aangewakkerd door de mogelijkheden van 5G².

Door de veiling wordt de beschikbare ruimte in 2026 beperkt voor betrouwbare en snelle dataconnectiviteit. De onderstaande afbeelding 1 geeft dit weer. De kleine blokken in het midden van de afbeelding illustreren reeds afgegeven vergunningen.

Afbeelding 1: huidige en toekomstige situatie

Deze frequentieruimte gaat vanaf 2026 op in de twee buitenste blauwe blokken van 2 keer 50 MHz. Momenteel bedraagt dit 3.400 - 3.800 MHz. Het tekort aan frequentieruimte dient vanaf 2026 te worden ingepast in door MNO's verkregen frequentieruimte. Partijen plaatsen grote vraagtekens bij de mogelijkheden die de MNO's partijen kunnen bieden. MNO's zijn zoals aangegeven primair (in)gericht op grootschalige telefonie- en internettoepassingen. Dat is een wezenlijk andere discipline dan industriële en publieke oplossingen die de partijen vragen, gelet op onder meer betrouwbaarheid van het netwerk en aansluiting op kritische bedrijfsprocessen. Partijen zijn zich bewust van de geschetste technische en organisatorische oplossingen door bijvoorbeeld 'Network Slicing' en 'inter-organisatorische synchronisatie'. Deze concepten en technologieën hebben zich echter nog geenszins bewezen in de praktijk.

² [2021-xx-xx Zuteilungsinhaber \(bundesnetzagentur.de\)](https://www.bundesnetzagentur.de)

Voorstel aanpassing veilingssystematiek

Partijen stellen voor de veilingssystematiek te wijzigen van een landelijke naar een gebiedsgerichte systematiek voor de blokken van 10 MHz (afbeelding 2). Hierbij kan dezelfde frequentie meerdere malen worden uitgegeven in geografisch verspreide gebieden. Zo daalt de prijs per licentie en daarmee de drempel voor afnemers om te investeren in 5G toepassingen. Bovendien resulteert dit in een eerlijkere

Type vergunningen	Hoeveelheid spectrum (MHz)	Frequentiebereik	Kavelgrootte (MHz)	Aantal ¹⁴
Ongepaarde frequentieruimte	1 x 180 MHz	3450 MHz – 3750 MHz	1 x 60	3
Ongepaarde frequentieruimte	1 x 120 MHz	3450 MHz – 3750 MHz	1 x 10	12

Vergunning van:	Ingebruiknameverplichting per vergunning na 2 jaar (in km ²)	Ingebruiknameverplichting per vergunning na 5 jaar (in km ²)
10 MHz	54	536
60 MHz	324	3216

concurrentiepositie.

Afbeelding 2: Verdeling van de licenties en ingebruiknameverplichting³

Tenslotte stijgen de overheidsopbrengsten door de extra concurrentie die dit teweeg brengt, waardoor dit voorstel ook bijdraagt aan een van de doelstellingen van de veiling: een realistische veilingopbrengst. De verkregen frequentieruimte via de veiling geeft op deze wijze meer zekerheid voor afnemers op de lange termijn. Bovenal stimuleert het de innovatie voor vele toepassingen die 5G mogelijk maakt. In Ierland is deze systematiek toegepast en geldt voor vele landen als leidend voorbeeld⁴. Een voorwaarde daarbij is wel dat ook nieuwe toetreders en daarmee afnemers van de gebiedsgerichte frequenties moeten voldoen aan de afspraken, waaronder het antenneconvenant, die gemaakt zijn tussen de MNO's en het ministerie.

Resumé en aanbod

5G technologie die gebruik maakt van de vrij te geven frequentieruimte is voor alle partijen in Europa nieuw. Buiten Europa lopen landen als China twee jaar op Europa voor. Voor de voorliggende veiling is dan ook enerzijds snelheid geboden, anderzijds dient de doelmatigheid zorgvuldig te worden geborgd en bewaakt. Er is brede behoefte aan specifieke dienstverlening die afwijkt van de consumenten- en massamarkt behoefte. Het voorliggende concept-bekendmakingsbesluit houdt hier onvoldoende rekening mee.

De partijen roepen het ministerie van Economische Zaken en Klimaat op om de opzet van de veiling te herzien en hierbij naast het collectief belang ook de speciale toepassingen van 5G leidend te laten zijn, waarbij robuuste en toekomstgerichte digitale infrastructuur het uitgangspunt is.

³ [Ontwerp Bekendmakingsbesluit inclusief Vergunningen](#)

⁴ [Onderzoek kavelgrootte veiling 3,5 GHz-vergunningen](#)

De partijen onderstrepen voorts een constructieve partner te willen zijn. Daarom willen de partijen samen met de overheid en andere stakeholders komende tijd actief op zoek naar een passende invulling. Een die recht doet aan het geschetste belang van realistische kansen voor alle partijen.

Met vriendelijke groet,

Namens de genoemde partijen,

Allard S. Castelein
President-directeur
Havenbedrijf Rotterdam N.V.